

БЪЛГАРСКО ТРИЦВЕТНО ГОНЧЕ – ИСТОРИЧЕСКИ СВЕДЕНИЯ, СЪСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ
BULGARIAN TRICOLOUR COONHOUND – HISTORICAL OVERVIEW, STATE AND PERSPECTIVES

Илиян Ангелушев
Ilian Angelushev

Аграрен университет – Пловдив
Agricultural University – Plovdiv

E-mail: caoil@abv.bg

Резюме

Българското трицветно гонче – Трицветен палаш, спада към групата на гончетата, отглеждани в древността на територията на Балканския полуостров. Това куче се счита за едно от най-редките съществуващи породи.

Българското трицветно гонче е куче със среден размер, но притежава изключително здрава конституция. Поради силата си и вродената си агресивност към дивеча се използва главно за лов на глигани, сърни и друг едър дивеч. Това, което отличава Българското трицветно гонче – Трицветен палаш, от другите сходни породи, е бялото петно на гърдите и краката, изпъкващо на наситеночервената основа и черното седло на гърба.

Понастоящем има 34 типични представителя, отговарящи на стандарта на породата. По класификацията на FAO статусът на породата е „изчезващ“. Това налага спешни мерки за съхраняването на породата като ценен генетичен ресурс.

Abstract

The *Bulgarian Tricolour Coonhound – Tritzveten Palash* is one of a group of scent hounds that has existed on the Balkans for a long time. This dog is considered as one of the rarest breeds in existence. The *Bulgarian Tricolour Coonhound* is a medium-sized dog but this breed has a robust constitution. Because of the dog's strength and ferocious nature, it is mainly utilized to hunt wild boars, deer and other large game. What distinguishes the *Bulgarian Tricolour Coonhound – Tritzveten Palash* from the other similar breeds is the white mark on the chest and legs that enhances the striking appearance of the deep red base coat color and the black mantle on the back.

Currently there are 34 typical specimens meeting the breed standard. According to FAO classification the status of the breed is *prone to extinction*. This fact requires urgent measures to preserve the breed as a valuable genetic resource.

Ключови думи: Българско трицветно гонче, Трицветен палаш, ловни кучета.

Key words: *Bulgarian Tricolour Coonhound, Tritzveten Palash*, hunting dogs.

ВЪВЕДЕНИЕ

Българското трицветно гонче, или още познато под наименованието „Трицветен палаш“, е отглеждано по нашите земи и използвано предимно за лов на едър дивеч още от дълбока древност. Според редица автори то спада към групата на гончетата с азиатски произход и е сходно с кучетата от този тип, разпространени и в други страни на Балканите (Динчев, 2001; Похомов, 1971).

Българското трицветно гонче е ловно куче, използвано предимно за лов на едър дивеч. Тази порода, предпочитана в миналото от ловците, днес е застрашена от изчезване. Липсата на достатъчно съвременни проучвания върху състоянието на тази стара българска порода, както и използването на

интродуцирани ловни породи кучета у нас, допълнително увеличават риска за съществуването на този ценен генетичен ресурс и поставя въпроса за неговото съхраняване и развитие.

Целта на настоящата статия е да се установи статусът на породата Българско трицветно гонче и да се посочат насоки за нейното съхраняване и развитие.

МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

За целта на проучването са използвани архивни материали и родословни записи на Български трицветни гончета, вписани в Националния клуб „Българско трицветно гонче – Трицветен палаш“.

ИСТОРИЧЕСКИ СВЕДЕНИЯ

Според Локар (по Гайтанджиев, 1968) още илирите, населявали северозападните части на Балканския полуостров, а по-късно и келтите, и древните гърци са притежавали гончета, използвани за лов, наподобяващи съвременното Трицветно гонче.

По данни на Гайтанджиев (1968) може да се предположи, че в миналото ловните кучета на турците са повлияли в значителна степен върху оформянето на съвременните гончета по нашите земи. В миналото се е смятало, че най-подходящи за лов на дива свиня са едрите висококраки гончета и години наред са се развъждали точно такъв тип кучета. Те са били получени от кръстосването на стария тип Лудогорско гонче с малоазиатски хрътки и средноръстови гончета, донесени от турците. Тези високи и стройни кучета обаче не задоволявали изискванията на българските ловци, тъй като след улавянето на един заек или лисица отказвали да работят повече. Това накарало ловците да предпочитат повече кръстоската на стария тип Лудогорско гонче с по-дребно на ръст, което също било доведено от турските ловци, и именно тези кучета оформили ядрото на породата Лудогорско гонче.

Съвременното Лудогорско гонче, известно още като Българско гонче, е с консолидиран тип и цвят, различаващ се от този при Трицветния палаш. Гончета с подобна на Трицветното гонче разцветка се срещат и в други страни като Сърбия, Русия и др. (Максимович, 1993).

Силен тласък на бързото консолидиране на типа дало изключителното уважение, на което се радвали добрите гончета и техните стопани. Цената на кучето се определяла в зависимост от работните качества. За да издържи изпита, гончето трябвало да прекара заека

най-малко 3 пъти пред ловеца и, ако изпълни това условие, то получавало оценка "добър" и цената му била 1 златна лира. При всяко ново прекарване, освен първите три пъти, кучето получавало по една нова лира. Преданието разказва, че прочутото гонче на Митхад паша, на име Мурад, при едно състезание в околностите на Шумен получило 10 златни лири, което означава, че е прекарало заека 12 пъти пред ловеца, а самият паша казвал на българите: "Пазете вашите копои, защото те нямат равни."

Гайтанджиев (1968) разграничава двете породи гончета, разпространени у нас, като определя съответните стандарти за Лудогорското гонче и за Трицветното гонче. Авторът извършва пълни екстериорни измервания на 84 кучета от породата Трицветно гонче, като описва и етологичните характеристики на изследваните животни. Според автора Трицветното гонче спада към групата на бавно гонещите гончета. Гони сравнително бавно, равно, без отклонение от дирята на дивеча и непрекъснато търси контакт с ловеца.

Хинц (1940) за първи път описва възможностите за използване на Трицветното гонче за лов на едър дивеч в пресечен терен: "За ловъ съ гончета въ планините (при гонки) най-добре е въ България да се използва трицветно гонче. Азъ имахъ възможность да ловувамъ съ тяхъ въ Родопите и останахъ възхитенъ отъ техните качества. При големата страсть и добрия носъ, който притежаватъ, много лесно би се получило отъ тяхъ едно добро българско ловно куче за работа по преследване на кървави следи."

Първите фотографии на Трицветни гончета у нас датират от 1887 г.

Членове на Търновското ловно дружество с Трицветни гончета, 1910 г.

Представяне на Трицветното гонче на Международното ловно изложение Експо'1981 г.

СЪВРЕМЕННО СЪСТОЯНИЕ НА ПОРОДАТА

За разлика отпреди 50 години, когато породата е била широко разпространена у нас, днес тя е загубила популярност. Водещо значение при ловците, отглеждащи ловни кучета за едър дивеч, са работните качества, а не толкова породността. Това води до поголовно кръстосване на различни ловни породи и претопяване на съхранената в чистопородно състояние популация на Трицветното гонче. По данни на създадения Клуб за развъждане на Българско трицветно гонче – Трицветен палаш, към момента са известни 34 типични екземпляра, отговарящи на стандарта на породата. По класификацията на FAO статусът на породата е “изчезваща”. За съвременното състояние на породата са отговорни няколко основни фактора:

- Повишеният интерес, основно на ловци от чужбина, довел до продажба зад граница на изключително ценни разплодни екземпляри с доказани работни качества.
- Вносът на чуждестранни породи ловни кучета, изместващи българските породи.
- Липса на организирана развъдна работа с породата и ниска развъдна култура у ловците.
- Поголовно кръстосване на чистопородни екземпляри с кучета от други ловни породи и кръстоски, целящо единствено запазване на работните качества в потомците.

Съвременен представител на породата Българско трицветно гонче – Трицветен палаш

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

1. Статусът на породата Българско трицветно гонче по класификацията на FAO е "изчезваща".
2. Съществуват 34 типични екземпляра, отговарящи на стандарта на породата.

Статусът на породата „изчезваща“, налага спешни мерки за нейното съхраняване:

- Издирване на Трицветни гончета със съхранен екстериор, отговарящ на стандарта на породата.
- Създаване на организирана структура за развъдна работа с породата.
- Изготвяне на подходяща развъдна програма за увеличаване на размера на популацията на базата на наличния генетичен ресурс.
- Съхраняване на типичните за породата екстериор и работни качества изключително чрез метода на чистопородното развъждане.

ЛИТЕРАТУРА

- Гайтанджиев, Т.*, 1986. Проучване върху Българските гончета, ръкопис.
- Динчев, В.*, 2001. Световна енциклопедия на кучетата, София, издателство „Труд“.
- Максимович, Г.*, 1993. Гончие, Москва.
- Пахомов, Н.*, 1971. Гончие собаки и охота с ними, Москва.
- Хинц, А.*, 1940. Лов и риболов.

Рецензент – доц. д-р Петър Бацалов
E-mail: bazalov@abv.bg